

Elf punten voor een blauw en groen Hollands Noorderkwartier

Geachte lijsttrekker voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier,

Rogier van der Sande (voorzitter van de Unie van waterschappen) heeft de overheden in Nederland op Prinsjesdag 2022 opgeroepen om bij beslissingen over de toekomst van Nederland het belang van water en bodem voorop te zetten. Dat is een belangrijke oproep.

Wij – Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland en de Natuur en Milieufederatie Noord-Holland – ondersteunen die oproep dan ook van harte.

Als we de ruimte echt toekomstbestendig willen inrichten en beheren, moeten we bodem en water op één zetten. Nog belangrijker is dat we daar dan ook daadwerkelijk consequenties en keuzes aan verbinden. Het is tijd om proactief aan de slag te gaan. Alleen dan kunnen we de verschillende crises integraal oplossen en de basis voor een gezonde en duurzame leefomgeving creëren. Met de waterschapsverkiezingen in aantocht geven we graag een aantal concrete punten mee. Wij hopen dat u deze aanbevelingen meeneemt bij de coalitievorming en in de aankomende bestuursperiode.

1) Leren omgaan met verzilting

Door de stijging van de zeespiegelstijging zal de verzilting achter de kust onvermijdelijk toenemen. Waar andere waterschappen kiezen voor meebewegen door aanleg van dubbele dijken, en brakke zones, kiest HHNK tot nu toe voor bestrijding door aanvoer van zoet water. Dit is op termijn niet vol te houden.

De natuurorganisaties stellen dan ook voor om slim om te gaan met de toenemende verzilting. Door een zone achter de duinen en dijken anders in te richten, en hier verzilting te accommoderen, kan het schaarse zoete water worden gebruikt in de polders waar dit echt nodig is.

Brakke natuur is bovendien waardevol, en internationaal gezien zeldzaam. De aanleg van een kralenketting van nieuwe natuurgebieden in de kustzone dient dan ook te worden gestimuleerd.

2) Natuurvriendelijk maaibeheer is dijkvriendelijk beheer

Uit onderzoek blijkt dat natuurvriendelijk maaien van dijken voor een stevige grasmat zorgt. Door niet te bemesten, ontstaat een kruidenrijke begroeiing met diepe wortels. Begrazing met schapen is juist ongunstig voor de veiligheid van de dijk, en slecht voor de natuurwaarden. Het uitgangspunt dient dan ook dijkvriendelijk (gefaseerd) maaibeheer te zijn. Begrazing met schapen dient slechts als uitzondering te worden ingezet.

3) Nieuwe kansen voor duinrellen: tijd voor een actieprogramma

In het Noorderkwartier komt stromend water alleen voor in de vorm van duinrellen. Deze duinbeken zijn cultuurhistorisch van groot belang, rijk aan natuur, en worden door de bewoners zeer gewaardeerd. Elders in Nederland zijn er vanuit de waterschappen talloze initiatieven om beken te herstellen, en de ruimte te geven. HHNK heeft geen apart beleid voor haar schaarse stromend water. Mede hierdoor gaan de waarden achteruit.

De natuurorganisaties vragen HHNK om de duinbeken te herstellen door middel van een “Integraal actieprogramma duinrellen”, met bijbehorend budget. Door het kwelwater vanuit de duinen langer vast te houden, blijft het schone water langer gescheiden van het vervuilde boezemwater. De oevers van de beken kunnen natuurvriendelijk worden ingericht, waardoor meer ruimte ontstaat voor waterberging.

4) Bufferzones optimaal inzetten voor schoon water en natuur

In het “zevende actieprogramma nitraatrichtlijn” is de instelling van bufferzones langs watergangen een belangrijk instrument om vervuiling van het water te voorkomen. Door deze stroken langs sloten natuurvriendelijk in te richten, en te beheren, kan er een blauw-groen netwerk door de gehele provincie ontstaan. De natuurorganisaties vragen HHNK om natuurvriendelijk beheer van de bufferzones optimaal (financieel) te ondersteunen en te stimuleren, en ongewenst gebruik door middel van actieve handhaving te voorkomen.

5) Breng scheiding aan tussen natuurgebieden en boezemwater

De natuurgebieden in Laag-Holland zoals het IJperveld zijn nu nog direct verbonden met het voedselrijke en vervuilde water uit de boezem. Door deze gebieden zo veel als mogelijk te isoleren van de boezem, kan de waterkwaliteit sterk verbeteren. Het aangevoerde water dient gezuiverd te worden door bijvoorbeeld helofytenfilters, of defosfateringsinstallaties. De ervaringen in bijvoorbeeld de Nieuwkoopse plassen laten zien dat door zuivering van het instromend water de waterkwaliteit sterk kan verbeteren.

In de veengebieden nabij het Noordzeekanaal zoals het Guisveld, en op termijn het Wormer en Jisperveld, kan brak water worden ingelaten, in plaats van boezemwater. Hierdoor zal de afbraak van veen verminderen, de waterkwaliteit verbeteren, en kan het schaarse zoete water uit de boezem elders worden gebruikt.

6) Ga zuinig om met water: verminder de afhankelijkheid van het Markermeer

Het watersysteem van HHNK is momenteel afhankelijk van water uit het Markermeer om de polders door te spoelen. De beschikbaarheid van dit water uit de Rijn is niet meer vanzelfsprekend. Tijdens de afgelopen droge zomers is de inlaat bijna stopgezet.

Het watersysteem dient dan ook te worden aangepast aan de nieuwe realiteit: vasthouden van water, aanleg van waterbuffers, en vooral minder doorspoelen van de poldersloten. Hiervoor is het nodig om de vervuiling van het water te verminderen. Door het instellen van bufferstroken direct langs de watergangen, kan de instroom van meststoffen sterk afnemen. Deze maatregel zorgt hierdoor naast verbetering van de waterkwaliteit ook voor een droogtebestendig watersysteem.

7) Stuivende duinen zijn goed voor de waterveiligheid

In de afgelopen jaren wordt door HHNK op steeds meer locaties verstuiwing van de zeereep toegestaan. Dit is niet alleen goed voor de biodiversiteit, maar zorgt er ook voor dat de duinen op een natuurlijke manier worden opgehoogd. De natuurorganisaties stellen voor om het beleid om te draaien: op alle locaties is verstuiwing toegestaan, tenzij dit met het oog op bebouwing ongewenst is. Door het aanbrengen van stuifgaten en sleuven in de duinenrij kan het zand vanuit het strand zich landinwaarts verplaatsen. Door inzet van natuurlijke processen kunnen we ons voorbereiden op zeespiegelstijging.

8) Bodemdaling: volg het voorbeeld van AGV

De afbraak van veen door een lage waterstand is een belangrijke bron van broeikasgassen. Het beleid van HHNK op het gebied van bodemdaling bestaat tot nu toe vooral uit onderzoek en verkenningen. Onze organisaties willen voorstellen om de maatregelen zoals opgenomen in het actieprogramma 'Aanpak veenweiden' door het waterschap Amstel, Gooi en Vecht over te nemen.

Belangrijk onderdeel hiervan is het volgen van de bodemdaling met 75%. Indien de bodem door veenafbraak met 4 centimeter daalt, wordt het waterpeil voortaan met 3 centimeter verlaagd. Op deze manier wordt verdere afbraak vertraagd.

Door toepassing van het principe “valuta voor veen”/ ecosysteemdiensten kan het voorkomen van bodemdaling financieel worden beloond. Ook het nieuwe Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) heeft de mogelijkheid om geld in te zetten om veenafbraak te voorkomen. In de overgangsgebieden rond de N2000-gebieden is budget beschikbaar om het waterpeil te verhogen. Wij willen HHNK vragen om toepassing van deze geldstromen maximaal te stimuleren.

9) Reserveer extra budget voor realisatie van de KRW

In vergelijking met andere waterschappen heeft HHNK weinig budget beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van de KRW-maatregelen. Er zijn nog talloze maatregelen in te zetten om de waterkwaliteit op weg naar het toetsjaar 2027 te verbeteren. De natuurorganisaties vragen om een inhaalslag / investeringsimpuls, waardoor de kans op realisatie in 2027 toeneemt.

10) Stimuleer permanent grasland

Als gevolg van het beëindigen van de derogatie (vrijstelling van Europese regelgeving) wordt de hoeveelheid dierlijk mest welke mag worden uitgereden op grasland teruggebracht van 250 naar 170 kilo per hectare. De vrees bestaat dat agrariërs nu grasland gaan omzetten naar maisland, of meer kunstmest gaan gebruiken. In beide gevallen zal de waterkwaliteit verslechteren. Door een combinatie van subsidies en regelgeving is het mogelijk om de oppervlakte aan permanent grasland te behouden. Wij vragen HHNK om in samenwerking met de provincie een actieplan te ontwikkelen.

11) Stop het dempen van sloten

Regelmatig worden historische sloten gedempt om landbouwpercelen te vergroten. HHNK geeft hier toestemming voor, zolang de totale waterbergingscapaciteit in stand blijft. Sloten zijn echter ook belangrijk als “groenblauwe dooradering”, als leefgebied voor vissen, en als cultuurhistorisch element. Het dempen van sloten dient dan ook in principe niet meer te worden toegestaan. Met name in het Bijzonder Provinciaal Landschap dient het beleid gericht te zijn op herstel van slotenpatronen, en greppels. Het project “Greppelland” van het Wetterskip Fryslan kan hierbij als inspiratie dienen.

Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland en de Milieufederatie Noord-Holland roepen het waterschap op vooral druk te zetten op de uitvoering; hier stukt het nu. Het niet behalen van de KRW doelen kan leiden tot een 'watercrisis'. Het niet voldoen aan de KRW bedreigt zowel de biodiversiteit als de economie, kan leiden tot hoge Europese boetes voor de rijksoverheid en waterschappen en leidt tot problemen bij nieuwe of bestaande vergunningen.

De verbetering van de waterkwaliteit is de laatste 10 jaar gestagneerd. Vanwege het ecologische en economische belang van KRW-doelbereik en de sleutelrol van de waterschappen adviseren wij om het belang van het behalen van de KRW-doelen en de wijze waarop het waterschap deze doelen dient te behalen centraal te stellen in de plannen van de nieuwe coalitie voor de komende vier jaar. De KRW is vooral op de grote wateren gericht. We roepen u op om als waterschap de maatregelen te nemen zodat ook het fijnmazige watersysteem op orde komt en in alle wateren de waterkwaliteit goed is. We hebben nog vijf jaar. 'Bodem en water als leidend principe' helpt ook om hier met vereende krachten mee verder te gaan!

Wij gaan graag het gesprek met u aan over deze aanbevelingen en zijn uiteraard beschikbaar om een nadere toelichting te geven. We kijken er naar uit om de komende jaren met u samen te werken aan duurzame en toekomstbestendige waterschappen.

Met hartelijke groet namens de ondertekenende partijen,

Sijas Akkerman
Directeur
Natuur en Milieufederatie Noord-Holland